

Kansallista metsästrategiaa, Kansallista ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaa ja biotalousstrategiaa tukevien hankkeiden haku

Maa- ja metsätalousministeriö julistaa avoimen haun Kansallista metsästrategiaa, Kansallista ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaa ja biotalousstrategiaa tukeville hankkeille. Tavoitteena on tuottaa tietoa ja käytännön työkaluja strategioiden jalkauttamiseen. Nyt valittavissa hankkeissa edistetään mm. metsätalouden huomioon ottamista kaavoituksessa, metsäluonnon monimuotoisuuden seuranta ja turvaamista, ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä luontoon perustuvien palveluiden pilotointia.

1. Haun painopisteet

Hakemuksia toivotaan seuraavista aihepiireistä:

- **Metsät ja kaavoitus**

Kansallisen metsästrategian tavoitteena on, että kaavoitusjärjestelmä tukee metsätalouden ja monipuolisen liiketoiminnan edistämistä. Kehittämisen tavoitteena on selkeyttää metsälain ja maankäyttö- ja rakennuslain rajapinnat niin, että päällekkäinen ohjaus poistuu, sekä selkeyttää maisematyölupamenettelyjä ja kaavamääräyksiä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 1.5.2017 voimaan tulleen muutoksen myötä yleiskaavojen maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla ei enää voi asettaa puiden kaatamista koskevaa maisematyölupaa. Muutos koskee vain uusia yleiskaavoja, ei ennen lain voimaantuloa hyväksytyjä yleiskaavoja. Näissä ennen muutosta hyväksytyissä yleiskaavoissa on maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joissa edellytetään maisematyölupaa puiden kaatamiseen.

Maisemanarvotutkimusten mukaan ihmiset arvostavat enemmän hoidettuja kuin hoitamattomia metsiä. Kaavalla ei voida velvoittaa metsien hoitamiseen. Kaavamääräyksillä ja maisematyöluvalla voidaan ainoastaan asettaa rajoitteita tai kieltoja metsänkäsittelylle. Nämä voivat kuitenkin johtaa siihen, että metsä jää kokonaan hakkuu- ja hoitotoimien ulkopuolelle, jolloin sen maisema- ja virkistysarvot kärsivät. Maisema- ja luontoarvojen edistämiseen on kehitetty sopimuksellisuuteen perustuvia menetelmiä. Esimerkiksi maisema-arvokaupassa voidaan sopia metsänkäsittelystä ja maanomistajan saamista korvauksesta. Sopimuksesta hyötyvät molemmat osapuolet.

Tavoite:

- Kehitetään ja pilotoidaan maisematyölupakäytäntöjen sujuvoittamista, kun yleiskaavassa voidaan edellyttää maisematyölupaa puiden kaatamiseen maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla.
- Kehitetään ja pilotoidaan uusia tapoja edistää maisema-arvojen turvaamista ja maiseman hoitamista.

- **Metsäluonnon monimuotoisuuden seuranta ja turvaaminen**

Metsien käytön lisäämisen vaikutuksista ekologiseen kestävytyteen käydään vilkasta yhteiskunnallista keskustelua. Metsien käyttöä halutaan lisätä biotalouden tarpeisiin. Samalla tulee kuitenkin huolehtia metsien käytön ekologisesta kestävydestä, kuten metsäluonnon monimuotoisuuden sekä vesien ja maaperän laadun säilymisestä. Tarvitaan tietoa, jolla seurataan metsäluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi tehtävien toimenpiteiden vaikutuksia.

Hankkeen tavoitteena on:

- täsmentää luonnonhoidon laadun seurantaan liittyvät tietotarpeet esim. strategioiden ja lainsäädännön pohjalta; mitä metsäluonnon monimuotoisuutta koskevaa tietoa yhteiskunnan näkökulmasta tarvitaan tulevaisuudessa
- selvittää olemassa oleva tieto tietolähteineen
- arvioida luontolaadun parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden nykytilaa olemassa olevan tiedon pohjalta sekä selvittää esimerkiksi kenttätutkimuksilla, haastatteluilla, digitaalista tietoa hyödyntämällä tai muilla relevanteilla menetelmillä puuttuvat tiedot (esim. säästöpuiden säilyminen, millaista kuollutta puuta ainespuun korjuun yhteydessä korjataan energiaksi)
- kuvata kustannustehokas seurantatiedon kerääminen (mitä tietoa, millä tavalla, millä aikavälillä ja kuka kerää)

Lisäksi voidaan osarahoittaa hankkeita, jotka tukevat metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista osana metsien kestävää hoitoa ja käyttöä.

- **Sää- ja ilmatoriskienhallinnan työkalut ja seuranta biotaloudessa**

Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman päämääränä on, että suomalaisella yhteiskunnalla on kyky hallita ilmastonmuutokseen liittyvät riskit ja sopeutua ilmastossa tapahtuviin muutoksiin. Riskienhallinta on osa toimialan vastuullisuuden ja kestävyden turvaamista. Eri toimialojen tulisi jalkauttaa toimijoille työkaluja ilmatoriskien hallitsemiseksi. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen koskettaa laajasti alueellisia ja paikallisia toimijoita sekä yrityksiä. Biotalous riskienhallinnan vahvistamiseksi tarvitaan yhteistyötä eri sektoreiden välillä sekä oman toimialan sisällä.

Luonnonvarakeskuksen raportti Sopeutumisen tila 2017 kuvasi maa- ja metsätalouden sekä kala- riista ja porotalouden haavoittuvuuksia muuttuvassa ilmastossa. Biotalous eri toimialojen sää- ja ilmatoriskien hallitsemiseksi, tarvitaan taloudellisia mittareita riskienhallinnan vahvistamiseksi ja asian jalkauttamiseksi toimialoille yrityksistä toimijakenttään. Yritykset eivät enää voi olla huomioimatta muuttuvan ilmaston aiheuttamia riskejä ja mahdollisuuksia. Sään ääri-ilmiöistä yrityksille aiheutuvat kustannukset kasvavat kovaa vauhtia, ja kohdistuvat vastuullisuuden kannalta jo ennestään haastavaan kokonaisuuteen: globaalien arvoketjujen hallintaan.

Hankkeen tavoitteena on:

- Edistää yhteiskunnan ilmastonmuutokseen sopeutumista kehittämällä ilmastonmuutoksen aiheuttamien taloudellisten riskienhallintaan soveltuvia välineitä
- Parantaa ilmatoriskien arviointia ja hallintaa sopimalla toimialojen sisällä tärkeimmistä mittareista
- Kehittää sopeutumiseen liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia

Hankkeen toteutuksessa voidaan järjestää toimialakohtaisia työpajoja yhteisten riskienhallintamittareiden rakentamiseksi ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien innovoimiseksi. Lisäksi voidaan järjestetään yritysvalmennus, joka tukee biotalousyritysten ilmastokestävyyttä eli nostaa ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalle riskienhallinnan, jotta sopeutumiseen liittyvät uhat ja mahdollisuudet jäsenetään ilmastovastuullisen toiminnan osana.

- **Luonnon arvoista lisäarvoa - ekosysteemipalvelujen pilotointihanke**

Ekosysteemipalveluita tunnistamalla, luomalla ja tuotteistamalla voidaan kehittää uusia luontoon perustuvia liiketoimintoja. Erilaisille matkailijasegmenteille räätälöityjen, luonnon monimuotoisuutta hyödyntävien innovatiivisten liiketoimintakonseptien kehittäminen ja testaaminen avaa uusia ansaintamahdollisuuksia. Luonnon monimuotoisuutta hyödyntävien liiketoimintakonseptien kehittäminen tulee kuitenkin tehdä niin, että se edistää monimuotoisuutta, eikä vaaranna sitä. Luonnon arvojen ja terveysvaikutusten hyödyntämiseen, luontomatkailun kasvuun ja metsien keruutuotteisiin sisältyy paljon hyödyntämätöntä potentiaalia. Tuotteistamalla niitä nykyistä paremmin voidaan kasvattaa Suomen biotalouden arvoa sekä monipuolistaa sen sisältöä ja siten vahvistaa ja monipuolistaa biotalouden elinkeinopohjaa.

Tavoitteena on edistää eri biotalousyritysten yhteistyötä niin, että alueelliset biotalouden arverkot vahvistuvat ja eri biotaloustoimijat, kuten neuvot, yrittäjät (ml. palveluyritykset, metsänomistajat, maatalousyrittäjät) ymmärtävät alueiden ekosysteemipalvelupotentiaalin osana luonnonvarojen kestävä käyttöä ja hoitoa. Hankkeessa pilotoidaan alueellista kestävyttä vahvistavia biotalouden liiketoimintaverkostoja, jotka ovat löytäneet yritysten välisiä synergisiä yhteyksiä ekosysteemipalveluita tuotteistamalla.

Tavoitteena on pilotoinnin kautta kehittää toimintamalli, joka olisi yleistettävissä muuallekin. Sen tulee sisältää mm. yhteinen näkemys alueellisen kestävyden kehittämisestä, luonnon arvojen tuotteistamisen pullonkaulat pilottialueella, toimijoiden roolit ja vastuiden jakautumisen, keinot ja toimintatavat, joilla hankkeessa kehitettyä toimintaa jatketaan hankerahoituksen päättymisen jälkeen sekä kuvaus mallin yleistettävyydestä muillekin alueille.

Hankkeen toteutuksessa hyödynnetään aiemmin toteutettuja hankkeita ja eri puolilla maata jo kehitettyjä ekosysteemipalveluihin perustuvia liiketoimintaimpeleita. Analysoidaan julkisyhteisön - kuntien, maakuntien ja valtion eri toimijoiden sekä kolmannen sektorin mahdollisuudet edistää liiketoiminnan syntymistä. Hankkeeseen etsitään pilottialueelle hyvin verkostoitunutta toimijaa (toimijarypystä), jolla on mahdollisuus toteuttaa laajamittainen alueellinen pilotointi. Paikallisten toimijoiden sitoutuminen on hankkeen onnistumisen edellytys.

2. Hankkeiden valinta

Koska teemat vaativat laajaa yhteistyötä, konsortiohankkeet ovat suositeltavia. Maa- ja metsätalousministeriö voi yhdistää hankkeita ja täsmentää niitä yhdessä hakijoiden kanssa.

Hankkeiden valintaperusteet ovat seuraavat:

- Kuinka hyvin hanke tukee strategioiden toteutusta
- Yhteistyön laajuus ja toimivuus
- Työn toteutettavuus

- Hankkeen tulosten sovellettavuus käytäntöön
- Viestintäsuunnitelman laatu

Hakijoilta ei edellytetä omarahoitusosuutta, mutta sen sisällyttäminen hankkeeseen katsotaan eduksi.

3. Hankkeiden rahoitus, koko ja kesto

Maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa uusia hakemuksia noin 500 000 eurolla vuonna 2018. Tavoitteena on rahoittaa noin viittä hanketta, joiden kesto voi vaihdella vuodesta kolmeen vuoteen. Useampivuotisia hankkeita varaudutaan rahoittamaan myös vuosina 2019–2020, mikäli valtion talousarviossa osoitetaan tähän tarkoitukseen tarvittavat varat.

4. Hakemisen aikataulu ja lomake

Hakulomakkeelle tai laaditut hakemukset pyydetään toimittamaan **viimeistään 20.3. klo 16.15** ensisijaisesti sähköisesti maa- ja metsätalousministeriön kirjaamoon, kirjaamo@mmm.fi. Postiosoite: Maa- ja metsätalousministeriö, PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO.

Hakulomake on saatavissa osoitteesta: http://mmm.fi/documents/1410837/1516675/Tutkimus- ja kehittämisaararahan_hakemuslomake_501004.pdf/5615b722-6d94-4a32-a41f-3456254fb66a.

Kohtaan 3 merkitään Muu MMM:n rahoitus, mom. 30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen.

Hankkeet voivat alkaa aikaisintaan huhtikuussa 2018. Maa- ja metsätalousministeriö pidättää oikeuden olla rahoittamatta yhtään hanketta. Hankkeita voidaan rahoittaa myös haettua pienemmällä summalla.

5. Lisätietoja

Erytysiasiantuntija Katja Matveinen, maa- ja metsätalousministeriö, puh. 02951 62287
etunimi.sukunimi@mmm.fi

Dnro: 163/03.09.00/2018

Helsingissä 23.1.2018

Osastopäällikön sijaisena,
yksikön päällikkö

Kai Kaatra

Erytysiasiantuntija

Katja Matveinen